

Üniversite Öğrencilerinin Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimlere Yükladıkları Duygu Yoğunluklarının İncelenmesi*

Aydoğan Aykut CEYHAN**

ÖZET

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin duygu ifade eden sözcük ve deyimlere yükladıkları duygu yoğunluklarının öğrencilerin çeşitli nitelikleri açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmaya, 942 üniversite öğrencisi katılmış ve Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimler Listesi'ni tamamlamıştır. Verilerin analizinde; Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis Varyans Analizi ve ikili karşılaştırmalar için de Alpar (1998) tarafından önerilen eşitsizlik kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda; sekiz duygu kategorisindeki 140 sözcük ve deyim 73'ünün (%52.14) duygu yoğunluğu yüklemelerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği, bununla birlikte, sözcük ve deyimlerin büyük çoğunluğunun sınıf düzeyine (%95.71), yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim birimine (%91.43), kendini girişken veya çekingen algılama durumuna (%84.29), iletişim güçlüğüne yaşama derecesine (%94.29) ve duygularını rahatlıkla veya güçlükte ifade etme durumuna (%80.71) göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Duygu ifade eden sözcük ve deyimler, duygu yoğunluğu.

SUMMARY: *The Study of the Emotional Intensity of the University Students Over Emotional Words and Phrases*

In this study, it was investigated whether the university students employing emotion intensity over emotional words and phrases differ on the basis of their various qualities. The research included 942 university students. In order to determine emotional intensity for each word and phrase which express emotions, The List of Emotional Words and Phrases was used. In data analysis, Mann-Whitney U Test, Kruskal Wallis Variance

Analysis and The inequality proposed by Alpar (1998) for the paired comparison was used.

The results of the study indicated that 73 (%52.14) of all words and phrases (140) in eight emotional categories revealed difference according to gender of university students; however, for the majority of all words and phrases, it was not differentiated by students' grades (%95.71), by the places where they had led most of their lives (%91.43), by the perception of themselves as extrovert or introvert (%84.29), by the degree of experience of communication difficulties (%94.29), by the expression of their emotions with difficulty or ease (%80.71).

KEY WORDS: Emotional words and phrases, emotional intensity.

GİRİŞ

Bireyler; kendisini harekete geçirmeye güdüleyen bir uyarıcı ile karşılaştığı zaman olumlu veya olumsuz duygular ifade etmektedirler. Böylece; mutluluk, gurur, üzüntü veya korku gibi duygular yaşayabilmektedirler (Carlson ve Buskist, 1997). Bireyler, duygularını ana dillerini oluşturan sözcüksel kategorilere dayalı olarak algılamakta ve ifade etmektedirler. Her dilin sahip olduğu bir sözcük dağarcığı vardır ve diller, duygusal sözcük dağarcığının karakteri ve büyüklüğü açısından farklılık göstermektedirler. Özellikle, diller bilişsel olarak duyguları ifade eden sözcükler açısından çok büyük ölçüde farklılaşmaktadırlar. Ancak, bir dildeki bir sözcük tarafından belirtilen belirli bir duyguyu ifade edecek bir sözcüğün diğer bir dilde bulunmaması, bu dili kullanan kültürdeki insanların bu duyguyu yaşamadığı ve yaşamayacağı anlamına gelmemektedir. Bu çerçevede; araştırmalar, herhangi bir dildeki mevcut duygu sözcükleri grubunun kendine özgü olduğunu ve kültürün, insanların hissetme biçimleri üzerinde kendine özgü perspektifini yansıttığını ortaya koymaktadırlar (Wierzbicka, 1994).

*Bu çalışma, HÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof.Dr.N.Voltan-Acar danışmanlığında yürütülen Doktora Tezinin özeti ve V. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde (15-17 Eylül 1999) sunulan bildiridir.

**Y.Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalı.

Bireyler, belirli bir psikolojik duruma ilişkin bir sözcüğün, duygu kategorisinin oldukça iyi veya zayıf örneğini yansıttığı üzerinde uzlaşmaktadır. Buradan hareketle; bireylerin duygu terimlerini sınıflandırabildiği, duyguların bir duygu sınıfının diğerlerinden daha temel olarak belirtilen bir hiyerarşik yapıya sahip olduğu ve bu duygu terimleri hiyerarşisinin açıklanması gerektiği belirtilmektedir (Shaver, Schwartz, Kirson ve O'Connor,1987). Bu çerçevede, Voltan-Acar (1987, 1990)'ın Türkçe duygu ifade eden sözcük ve deyimlerin anlamsal çözümlemesine ilişkin çalışmalarında, duygu ifade eden sözcük ve deyimler olumlu ve olumsuz olmak üzere iki genel kategoriye ayrılmıştır. Olumlu duygu kategorilerindeki sözcük ve deyimler yeterlilik, mutluluk temel duygu kategorilerine ve olumsuz duygu kategorilerindeki sözcük ve deyimler yetersizlik, mutsuzluk, korku, kaygı, kuşku, öfke temel duygu kategorilerine ayrılarak; klinikçiler, anlambilimciler ve potansiyel danışanlar üzerinde anlam çözümlemeleri yapılmıştır. Benzer şekilde, Allik ve Realo (1997)'nin ise çalışmalarında Estonca duygu durumunu yansıtan duygu sözcüklerinin bir hiyerarşik ağaç oluşturdıklarını, bu hiyerarşik ağaca ilişkin en dikkat çekici yüklemenin ağacın tepesine kadar aynı kalan gövdenin iki büyük kola (olumlu ve olumsuz duygu sözcükleri) ayrılması olduğunu, bu iki kolun ise yedi spesifik duygu grubuna (üç olumlu ve dört olumsuz duygu grubu) ayrıldığını; ayrıca, İngilizce ve Japonca'da da son derece benzer faktör yüklerinin elde edildiğini belirtmektedirler.

Duygu sözcük dağılımı, olumlu ve olumsuz üst gruplar altında bir temel duygu (üzüntü, öfke, korku ve mutluluk gibi) düzeyine sahiptir ve bu temel düzeyde de alt grup duygu sözcükleri bulunmaktadır. Araştırma sonuçları, duygusal yaşantının anlamlı bir şekilde temel duygu düzeyleri bakımından karakterize edilebildiğini ortaya koymaktadır. Alt grup düzeyde yer alan pek çok duygu sözcüğü temel duygulardan birini meydana getirmekte ve onların içeriğini ve yoğunluğunu belirlemektedirler. Duygu hiyerarşisinin temel düzeyinin kültürlere göre az veya çok aynı olacağı, halbuki, alt grup düzeyin oldukça farklı olacağı beklenmektedir. Temel düzey duygular, fiziksel temelli olma derecesi nedeniyle her yerde aynıdır. Ancak; alt grup duygu sözcükleri, temel düzeyin duygu yoğunluğu düzeylerini ve spesifik durumsal geçmişi yansıttıklarından dolayı kültürlere göre farklılaşabilmektedir (Shaver, Schwartz, Kirson ve O'Connor,1987).

Böylece, sözel iletişimde duygusal paylaşımın etkin bir şekilde gerçekleşebilmesi için bireylerin yaşadıkları duyguları tam olarak ifade edebilmeleri ve dinleyicilerin bu duyguları aynı yoğunlukta anlayabildiklerini iletebilmeleri gerekmektedir. Bundan dolayı, psikolojik danışmada danışan duygusuna nasıl tepkide bulunacağını öğrenme konusunda yetişmekte olan danışmanlara yardım etmek amacıyla duygu ifade eden sözcük listeleri oluşturulmaktadır (örneğin, Carkhuff, 1973; Gazda,1973; Hammond ve ark.,1973; Voltan-Acar,1987). Bu listelerdeki duygu kategorileri değişiklik göstermekle birlikte her bir duygu kategorisi değişik duygusal yoğunluk (emotional intensity) düzeylerine göre alt kategorilere ayrılmaktadır (Harris ve Packard, 1985). Böylece; bu listelerdeki duygu ifade eden sözcükleri dikkate alan danışman, danışanın ifade ettiklerinin aynen tekrarından kaçınmakta, terapötik iletişimi daha etkin hale getirebilmekte ve danışanı daha iyi anlayarak onda tam olarak anlaşıldığı hissi uyandırabilmektedir. Psikolojik danışmanın, bunu gerçekleştirebilmesi için de belli gelişim düzeyine sahip bireylerin duygu ifade eden sözcük ve deyimleri hangi duygu yoğunluğu düzeyinde kullanabileceklerini kestirebilmesi gerekmektedir. Bunun için de, Türkçe'deki duygu ifade eden sözcük ve deyimlerin duygu yoğunluğunun farklılaşp farklılaşmadığı belli gelişim dönemlerindeki bireyler için ortaya konması gerekmektedir.

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin temel duygu kategorilerinde (yeterlilik, mutluluk, yetersizlik, mutsuzluk, korku, kaygı, kuşku ve öfke) yer alan sözcük ve deyimlere yükledikleri duygu yoğunluklarının bazı değişkenler (cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim birimi, kendini girişken veya çekingen olarak algılama durumu, iletişim güçlüklerinin yaşanma derecesi, duygularını güçlülük veya rahatlıkla ifade etme durumu) açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, 1997-1998 öğretim yılı bahar döneminde Anadolu Üniversitesi'ndeki Edebiyat, Eğitim, Fen, Hukuk ve İletişim Fakülteleri'nin lisans programlarına devam eden, öğrenimine yeni başlamış hazırlık veya I. sınıf öğrencileri ile IV. sınıf öğrenci-

lerinden, uygulamanın planlandığı ders saatinde hazır bulunan öğrenciler oluşturmuştur. Böylece, toplam 996 üniversite öğrencisi araştırmaya katılmıştır. Ancak, istatistiksel işlemler 942 öğrenci üzerinde gerçekleştirilebilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal niteliklerine ilişkin bilgilerini ortaya koyacak biçimde Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır.

Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimler Listesi

Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimler Listesi, bireylerin duygu ifade eden sözcük ve deyimlere yükledikleri duygu yoğunluklarını (şiddetlerini) belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Bu listedeki Türkçe'de kullanılmakta olan duygu ifade eden sözcük ve deyimler; Voltan-Acar'a (1987) ait liste dikkate alınarak, uzmanlar ve üniversite öğrencilerine yönelik ön denemeler sonucunda, sekiz duygu kategorisi halinde sınıflanmıştır. Listede, duygu ifade eden sözcük ve deyimler olumlu ve olumsuz duygu kategorileri olarak iki genel gruba ayrılmaktadır. Olumlu duygu kategorilerini, yeterlilik ve mutluluk kategorileri; olumsuz duygu kategorilerini ise, yetersizlik, mutsuzluk, korku, kaygı, kuşku ve öfke kategorileri oluşturmaktadır.

Listede; yeterlilik kategorisinde 9, mutluluk kategorisinde 23 duygu ifade eden sözcük yer alırken; yetersizlik kategorisinde 17, mutsuzluk kategorisinde 36, korku kategorisinde 11, kaygı kategorisinde 9, kuşku kategorisinde 9 ve öfke kategorisinde 26 sözcük ve deyim bulunmaktadır. Listenin tamamını ise sekiz duygu kategorisinde yer alan toplam 140 sözcük ve deyim oluşturmaktadır. Bireyler, duygu kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimlerin her birinin kendileri için bu kategoriye hangi yoğunlukta ifade ettiğini belirlemektedirler. Bunun içinde, tüm kategorilerde yer alan her bir sözcük ve deyim bulduğu kategoriye hangi yoğunlukta ifade ettiği, yedili yatay grafiksel derecelendirme ölçeğindeki 1'den 7'ye kadar olan sayısal değerlerden biri (1 en az, 4 orta ve 7 en çok yoğunluğu ifade ettiği dikkate alınarak) ile derecelendirilmektedir.

Uygulama

Araştırmada veri toplama araçları; örnekleme yer alan fakültelerdeki programların belirlenen ders saatlerinde derste hazır bulunan öğrencilere araştırıcı

tarafından uygulanmıştır. Uygulama, 1997-1998 öğretim yılı Şubat-Mart ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Uygulama esnasında öğrencilerin anlamadıkları sözcük ve deyim olursa boş bırakmaları istenmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada, listenin bir derecelendirme ölçeği olması nedeniyle verilerin analizinde parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır. Parametrik olmayan testlerden ise bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında Mann-Whitney U Testi ve ikiden fazla grubun birbirlerinden farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesinde Kruskal-Wallis Varyans Analizi kullanılmıştır (Alpar, 1998; Siegel,1977). Bu istatistiksel çözümler için önemlilik düzeyi .05 olarak alınmıştır. Kruskal-Wallis Testi ile gruplar arasında önemli bir farklılık bulunduğu durumlarda ise ikili karşılaştırmalar için, Alpar (1998:146-149) tarafından önerilen eşitsizlik kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguların yorumlanmasında, olumlu (yeterlilik, mutluluk) ve olumsuz (yetersizlik, mutsuzluk, korku, kaygı, kuşku ve öfke) duygu kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimlerin ne kadarının anlamlı farklılık gösterip göstermediği yüzde olarak ortaya konmuştur.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgulara ilişkin ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

1.Cinsiyete Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Sözcük ve Deyimlere İlişkin Bulgular

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin her bir duygu kategorisinde (yeterlilik, mutluluk, yetersizlik, mutsuzluk, korku, kaygı, kuşku ve öfke duygu kategorisi) yer alan sözcük ve deyimlerin her birine yükledikleri duygu yoğunluklarının cinsiyetlerine göre değişiklik gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 1 'de gösterilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde; kızların olumlu duygu kategorilerinde (yeterlilik ve mutluluk) yer alan 32 sözcük ve deyimden 18'inde (%56.25), olumsuz duygu kategorilerinde (yetersizlik, mutsuzluk, korku, kaygı, kuşku ve öfke) yer alan 108 sözcük ve deyimden 52'sinde (%48.15) ve tüm kategorilerde yer alan 140 sözcük ve deyimden 70'inde (%50) duygu kategorisini ifade etme yoğunluğunun erkeklerden daha fazla olduğu; erkek-

lerin ise sadece olumsuz duygu kategorilerinden yeterlilik ve öfke kategorilerindeki 3 sözcük ve deyimde (%2.14) duygu kategorisini ifade etme yoğunluğunun kızlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, olumlu duygu kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimlerin 14'ünde (%43.75), olumsuz duygu kategorilerinde yer alan sözcük deyimlerin 53'ünde (%49.07) ve tüm kategorilerdeki 140 sözcük ve deyim 67'sinde

(%47.86) duygu yoğunluğunun cinsiyete göre farklılaşmadığı da anlaşılmaktadır.

Araştırma, cinsiyet açısından kızların tüm kategorilerdeki sözcük ve deyimlere (%50.00) genel olarak erkeklerden daha çok duygu yoğunluğu yüklediklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 1 - Cinsiyete Göre Olumlu Duygu Kategorilerinde Yer Alan Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimlere Yüklenen Duygu Yoğunluklarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Anlamlı Çıkanlar		Anlamsız Çıkanlar
	Kızların Erkeklerle Göre Daha Çok Duygu Yoğunluğu Yükledikleri Sözcük ve Deyimler	Erkeklerin Kızlara Göre Daha Çok Duygu Yoğunluğu Yükledikleri Sözcük ve Deyimler	Cinsiyete Göre Anlamlı Bir Farklılık Çıkmayan Sözcük ve Deyimler
Yeterlilik (n=9)	Üstesinden gelmek, Başa çıkmak, Kendine güvenli (3)		Güçlü, Cesur, Becerikli, Kuvvetli, Yetenekli, Korkusuz (6)
Mutluluk (n=23)	Ayakları yerdən kesilmek, Yüzü gülmek, Ağız Ağızına kavuşmamak, Düğün bayram etmek, Gözlerinin içi gülmek, Sevinçli olmak, Havalarda uçmak, Ağız kulaklarına varmak, Coşkulu olmak, İçi içine sığmamak, Kabına sığmamak, Mutluluktan uçmak, Neşeli olmak, Dünyalar onun olmak, Sevinçten ölecekmiş gibi olmak (15)		Etekleri zil çalmak, Mest olmak, Keyifli olmak, Bayram yapmak, Huzurlu olmak, Zevk almak, Kanı kaynamak, Zevkten dört köşe olmak (8)
Olumlu Duygu Kat. n (32) (%)	18(%56.25)		14(%43.75)
Yetersizlik (n=17)	Kendine güvensiz (1)	Aptal(1)	Baş edemez, Çelimsiz, Beceriksiz, Yararsız, Küçülmüş, Yeteneksiz, Kimsesiz, Çaresiz, Zayıf, Güçsüz, Akılsız, Aciz, Hünersiz, Değersiz, Zavallı (15)
Mutluluk (n=26)	İçine acı çökmek, Ağızının tadı kaçmak, İncinmek, Gönül kırılmak, Acı çekmek, Gamlı olmak, İçi kararmak, Kırgın olmak, Kaderine küsmek, Yüreğine işlemek, İçi kan ağlamak, Karamsar olmak, Neşesiz olmak, Umutunu bulamamak, İçi sızlamak, Üzgün olmak, Yemeden içmeden kesilmek, Karadeniz'de gemileri batmak		Rahatsız olmak, Yüreği yanmak, Ağızını bıçak açmamak, Canından bezmek, Dünyası kararmak, Ağlayası gelmek, Çile çekmek, Kederlenmek, Elemli olmak, Kahrolmak, Dünyası zindan olmak, Perişan olmak, İçine ateş düşmek, Bağına taş basmak, Canı sıkılmak, Yaş tutmak, Cıgeri parçalanmak, Izdırıp çekmek (18)
Korku (n=11)	Buz kesilmek, Soluğu kesilmek, Yüreği ağzına gelmek, Ateş basmak, Küçük dilini yutmak, Dona kalmak (6)		Urpermek, Gözü korkmak, Ir-kilmek, Soğuk terler dökmek, İçi cız etmek (5)
Kaygı (n=9)	Yüreği daralmak, Panik içinde kalmak, Tedirgin olmak, Üstüne fenalık gelmek, İçi sıkılmak, Endişelenmek, Sıkıntı basmak (7)		Etekleri tutuşmak, Telaşlanmak (2)
Kuşku (n=9)	Beynini kemirmek, Merakta kalmak, İçi içini yemek, Şüphelenmek, Kuruntulanmak, İçine kurt düşmek, Akı karışmak, Kafası bulanmak(8)		Tereddüte düşmek (1)
Öfke (n=26)	Tepesi atmak, Bağırıp çağırmak, Kırgın olmak, Burnundan solumak, Küplere binmek, Kıyametleri koparmak, Çileden çıkmak, Ateş püskürmek, Cinleri tepesine çıkmak, Parlamak, Hiddetlenmek, Sinirli olmak, Hırçın olmak (13)	Gözünü kan bürümek, Düşmanca olmak (2)	Ağızına geleni söylemek, Sigortaları atmak, Kin duymak, Barut fıçısı gibi olmak, Gözü dönmek, Tepesinin taşı atmak, Dinden İmandan çıkmak, Ateş almak, Zivanadan çıkmak, Beynine kan sıçramak, Nefret dolu olmak (11)
Olumsuz Duygu Kat. n (108) (%)	52(%48.15)	3(%2.28)	53(%49.07)
TOPLAM n (140) (%)	70(%50.00)	3(%2.14)	67(%47.86)

*(n) sözcük ve deyim sayısı

2. Sınıf Düzeyine Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Sözcük ve Deyimlere İlişkin Bulgular

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin her bir duygu kategorisinde yer alan sözcük ve deyimlerin her birine yükledikleri duygu yoğunluklarının sınıf düzeylerine göre değişiklik gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Araştırma, sınıf düzeyi açısından öğrencilerin temel duygu kategorilerindeki sözcük ve deyimlerin büyük çoğunluğunda (%95.71) onların ifade ettiği duygu yoğunluğu açısından farklılaşmadığını, az sayıda farklılaşan sözcük ve deyimlerin çoğunluğunun ise dördüncü sınıfa devam eden öğrencilerde daha çok duygu yoğunluğu ifade etme yönünde olduğunu göstermektedir.

Tablo 2 - Sınıf Düzeylerine Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimlere Yüklenen Duygu Yoğunluklarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Anlamlı Çıkanlar	
	IV. Sınıfların, Hazırlık/I. Sınıflara Göre Daha Çok Duygu Yoğunluğu Yükladıkları Sözcük ve Deyimler	Hazırlık/I.Sınıfların, IV. Sınıflara Göre Daha Çok Duygu Yoğunluğu Yükladıkları Sözcük ve Deyimler
Yeterlilik n=9		
Mutluluk n=23	Mest olmak (1)	
Olumlu Duygu Kat. n (32) (%)	1 (%3.12)	
Yetersizlik (n=17)	Yeteneksiz (1)	
Mutsuzluk (n=36)	Bağrına taş basmak (1)	Gamlı olmak (1)
Korku (n=11)		
Kaygı (n=9)	Sıkıntı basmak (1)	
Kuşku (n=9)	Tereddüte düşmek (1)	
Ofke (n=26)		
Olumsuz Duygu Kat. n (108)(%)	4 (%3.70)	1 (%.93)
TOPLAM n (140)(%)	5 (%3.57)	1 (%.71)

*Anlamsız Çıkanlar n=134 (%95.71)

Tablo 2 incelendiğinde, IV. sınıfların olumlu duygu kategorilerinde yer alan 32 sözcük ve deyimden sadece mutluluk kategorisindeki bir deyimde; olumsuz duygu kategorilerinde yer alan 108 sözcük ve deyimden yeterlilik, mutsuzluk, kaygı, kuşku kategorilerinden birer tane olmak üzere toplam 4 sözcük ve deyimde; ve tüm kategorilerde yer alan 140 sözcük ve deyimden 5'inde (%3.57) duygu kategorisini ifade etme yoğunluğunun hazırlık veya 1. sınıf öğrencilerinden daha fazla olduğu; hazırlık veya 1. sınıf öğrencilerinin ise sadece mutsuzluk kategorisindeki bir deyimde duygu kategorisini ifade etme yoğunluğunun IV. sınıf öğrencilerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, tüm kategorilerdeki 140 sözcük ve deyimden 134'ünde (%95.71) duygu yoğunluğunun öğrencilerin sınıf düzeyine göre farklılaşmamaktadır.

3. Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yerleşim Birimine Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Sözcük ve Deyimlere İlişkin Bulgular

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin her bir duygu kategorisinde yer alan sözcük ve deyimlerin her birine yükledikleri duygu yoğunluklarının yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim birimi niteliğine göre değişiklik gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 3 'de gösterilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde; olumlu duygu kategorilerinde yer alan 32 sözcük ve deyimden yeterlilik kategorisinden toplam altı (%18.75) sözcük ve deyimden yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim birimine göre farklılaştığı; bu farklılıkların kaynağı incelendiğinde her bir

sözcük ve deyme göre farklılık gösteren grupların değişmekte olduğu; ancak genel eğilimin, bu sözcük ve deyimlerin ifade ettiği yoğunluğun yaşamının çoğunun geçirildiği çok büyük şehir yönünde artma, köy-kasaba yönünde ise azalma olduğu anlaşılmaktadır.

artma, köy-kasaba yönünde ise azalma biçiminde olduğu; bununla birlikte, yeterlilik kategorisindeki "kimsesiz" sözcüğünde ve kuşku kategorisindeki "aklı karışmak" deyiminde ise bunun tersi bir durumun olduğu görülmektedir.

Tablo 3 - Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yerleşim Birimine Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimlere Yüklene Duygu Yoğunluklarına İlişkin Anlamlı Çıkan Kruskal-Wallis Varyans Analizi Sonuçları İle Sonrasında Yapılan İkili Karşılaştırmalara İlişkin Anlamlı Çıkan Sonuçlar

	Anlamlı Çıkanlar	
	Yerleşim Birimine Göre KW Varyans Analizi Sonucunda Anlamlı Çıkan Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimler	KW Analizi Sonrası Yapılan İkili Karşılaştırmalardan Anlamlı Çıkanlara İlişkin Sonuçların Sıralama Ortalamalarının Yönü
Yeterlilik (n=9)	Becerikli	Çok Büyük Şehir> Köy-Kasaba, Büyük Şehir
	Yetenekli	Çok Büyük Şehir> Köy-Kasaba, Küçük Şehir, Köy-Kasaba
	Ayakları yerden kesilmek Havalarda uçmak	Çok Büyük Şehir> Köy-Kasaba, Büyük Şehir
	Mutluluktan uçmak	Çok Büyük Şehir > Köy-Kasaba, Büyük Şehir, Küçük şehir
	Kanı kaynamak	Çok Büyük Şehir> Köy-Kasaba, Küçük Şehir
Olumlu D. Kat. n (32) (%)	6 (%18.75)	
Yetersizlik (n=17)		Köy-Kasaba> Çok Büyük Şehir, Büyük Şehir Kimsesiz Küçük Şehir> Çok Büyük Şehir, Büyük Şehir
	Hünersiz	Çok Büyük Şehir> Küçük Şehir, Büyük Şehir
Mutsuzluk (n=36)	Ağlayası gelmek	Çok Büyük Şehir> Köy-Kasaba, Büyük Şehir, Küçük Şehir
Korku (n=11)		
Kaygı (n=9)	Endişelenmek	Küçük Şehir> Köy-Kasaba, Büyük Şehir
	Telaşlanmak	Küçük Şehir> Köy-Kasaba, Büyük Şehir
Kuşku (n=9)	Aklı karışmak	Köy-Kasaba> Çok Büyük Şehir, Küçük Şehir, Büyük Şehir
Öfke (n=26)	-	
Olumsuz D.Kat. n (108) (%)	6 (%5.56)	
TOPLAM n (140) (%)	12 (%8.57)	

* Anlamsız Çıkanlar n = 128 (%91.43)

Aynı zamanda, olumsuz duygu kategorilerinde yer alan 108 sözcük ve deyimden toplam altı (%5.56) sözcük ve deyim yaşamın çoğunu geçirdiği yerleşim birimine göre farklılaştığı; bu farklılıkların kaynağı incelendiğinde her bir sözcük ve deyme göre farklılık gösteren grupların değişmekte olduğu; ancak genel eğilimin, bu sözcük ve deyimlerin ifade ettiği yoğunluğun yaşamın çoğunun geçirildiği çok büyük şehir yönünde

Tüm kategorilerde yer alan 140 sözcük ve deyimden 12'sinde (%8.57) öğrencilerin duygu kategorisini ifade etme yoğunluğunun yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim birimine göre farklılık gösterdiği ve 128'inde (%91.43) ise duygu yoğunluğunun öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim birimine göre farklılaşmadığı anlaşılmıştır. Böylece; araştırma, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim birimi açısından bireylerin

temel duygu kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimlerin büyük çoğunluğunda (%91.43) anlamlı olarak farklılaşmadığını ortaya koymaktadır.

4. Kendini Girişken veya Çekingen Olarak Algılama Durumuna Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Sözcük ve Deyimlere İlişkin Bulgular

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin her bir duygu yer alan sözcük ve deyimlerin her birine yükladıkları duygu yoğunluklarının kendilerini girişken veya çekingen olarak algılamalarına göre değişiklik gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 4'de gösterilmiştir.

gorisini ifade etme yoğunluğunun kendini çekingen olarak algılayanlardan daha fazla olduğu; kendilerini çekingen olarak algılayanların ise sadece olumsuz duygu kategorilerinden mutsuzluk, korku, kaygı ve öfke kategorilerindeki 5 sözcük ve deyimde (%4.63) duygu kategorisini ifade etme yoğunluğunun kendini girişken olarak algılayanlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, tüm kategorilerdeki 140 sözcük ve deyimden 118'inde (%84.29) duygu yoğunluğunun kendini girişken veya çekingen olarak algılama durumuna göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 4 - Kendini Girişken veya Çekingen Olarak Algılama Durumuna Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimlere Yüklenen Duygu Yoğunluklarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Anlamlı Çıkanlar	
	Girişken Algılayanların Çekingen Algılayanlara Göre Daha Çok Duygu Yoğunluğu Yükladıkları Sözcük ve Deyimler	Çekingen Algılayanların Girişken Algılayanlara Göre Daha Çok Duygu Yoğunluğu Yükladıkları Sözcük ve Deyimler
Yeterlilik (n=9)	Güçlü, Cesur, Kuvvetli, Yetenekli, Korkusuz, Üstesinden gelmek, Başa çıkmak, Kendine güvenli (8)	
Mutluluk (n=23)	Ayakları yerden kesilmek, Yüzü gülmek, Mest olmak, Zevk almak, Kanı kaynamak (5)	
Olumlu Duygu Kat. n (32)(%)	13 %40.63	
Yetersizlik (n=17)		
Mutsuzluk (n=36)	İncinmek (1)	Kaderine küsmek (1)
Korku (n=11)		Küçük dilini yutmak (1)
Kaygı (n=9)		Panik içinde kalmak, Etekleri tutuşmak (2)
Kuşku (n=9)		
Öfke (n=26)	Tepesi atmak, Bağırıp çağırmak, Sinirli olmak (3)	Düşmanca olmak (1)
Olumsuz Duygu Kat. n(108 %)	4 (%3.70)	5 (%4.63)
TOPLAM	17 (%12.14)	5(%3.57)

*Anlamsız Çıkanlar n=118 (%84.29)

Tablo 4 incelendiğinde; kendini girişken olarak algılayanların olumlu duygu kategorilerinde yer alan 32 sözcük ve deyimden 13'ünde (%40.63), olumsuz duygu kategorilerinde yer alan 108 sözcük ve deyimden sadece 4'ünde (%3.70) ve tüm kategorilerde yer alan 140 sözcük ve deyimden 17'sinde (%12.14) duygu kate-

5. Sosyal İlişkilerinde Kullandığı Sözcük ve Deyimlerden Dolayı İletişim Güçlükleri Yaşama Derecelerine Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Sözcük ve Deyimlere İlişkin Bulgular

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin her bir duygu

kategorisinde yer alan sözcük ve deyimlerin her birine yükledikleri duygu yoğunluklarının iletişim güçlükleri yaşama derecelerine göre değişiklik gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 5 'de gösterilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde; olumlu duygu kategorilerinde (yeterlilik ve mutluluk) yer alan 32 sözcük ve deyimden toplam beş (%15.63) sözcük ve deyim iletişim güçlükleri yaşama derecelerine göre farklılaştığı; bu farklılıkların kaynağı incelendiğinde bu sözcük ve deyimlerin ifade ettiği yoğunluğun genel eğiliminin, sosyal ilişkilerinde kullandığı sözcük ve deyimlerden dolayı iletişim güçlüklerini hiç yaşamayanlardan, bazen yaşayanlar ve sıklıkla yaşayanlara doğru bir azalma gösterdiği görülmektedir.

Olumsuz duygu kategorilerinde (yetersizlik, mutsuzluk, korku, kaygı, kuşku ve öfke) yer alan 108 sözcük ve deyimden mutsuzluk ve korku kategorilerinden olmak üzere toplam üç (%2.78) sözcük ve deyim iletişim güçlükleri yaşama derecesine göre farklılaştığı; bu farklılıkların kaynağı incelendiğinde bu sözcük ve deyimlerin ifade ettiği yoğunluğun genel eğiliminin, sosyal ilişkilerinde kullandığı sözcük ve deyimlerden dolayı iletişim güçlüklerini yaşamayanlardan, bazen yaşayanlar ve sıklıkla yaşayanlara doğru bir artma gösterdiği görülmektedir.

Tüm kategorilerde yer alan 140 sözcük ve deyimden 8'inde (%5.71) öğrencilerin duygu kategorisini ifade etme yoğunluğu iletişim güçlükleri yaşama derecelerine göre farklılık göstermekte ve 132'sinde (%94.29) duygu

Tablo 5 - Sosyal ilişkilerinde Kullandığı Sözcük ve Deyimlerden Dolayı İletişim Güçlükleri Yaşama Derecelerine Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimlere Yüklenen Duygu Yoğunluklarına İlişkin Anlamlı Çıkan Kruskal-Wallis Varyans Analizi Sonuçları İle Sonrasında Yapılan İkili Karşılaştırmalara İlişkin Anlamlı Çıkan Sonuçlar

	Anlamlı Çıkanlar	
	İletişim Güçlükleri Yaşama Derecelerine Göre KW Varyans Analizi Sonucunda Anlamlı Çıkan Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimler	KW Analizi Sonucu Yapılan İkili Karşılaştırmalardan Anlamlı Çıkanlara İlişkin Sonuçların Sıralama Ortalamalarının Yönü
Yeterlilik (n=9)	Yetenekli Kendine güvenli	Bazen yaşayan > Sıklıkla yaşayan, Hiç yaşamayan Hiç yaşamayan > Bazen yaşayan
Mutluluk (n=23)	Üstesinden gelmek Havalarda uçmak Ağız kulaklarına varmak	Bazen yaşayan > Sıklıkla yaşayan, Hiç yaşamayan
Olumlu Duygu (32) (%)	5 (%15.63)	
Yetersizlik (n=17)	-	
Mutsuzluk (n=36)	Kararsız olmak Umdüğünü bulamamak	Sıklıkla yaşayan > Hiç yaşamayan
Korku (n=11)	Donma kalmak	Sıklıkla yaşayan > Bazen yaşayan, Hiç yaşamayan
Kaygı (n=9)	-	
Kuşku (n=9)	-	
Öfke (n=26)	-	
Olumsuz Duygu n (108) (%)	3 (%2.78)	
TOPLAM n(140)(%)	8 (%5.71)	

*Anlamsız Çıkanlar n=132 (%94.29)

yoğunluğu öğrencilerin iletişim güçlükleri yaşama derecelerine göre farklılaşmamaktadır.

Araştırma, sonuçları, sosyal ilişkilerinde kullandıkları sözcük ve deyimlerden dolayı iletişim güçlükleri yaşama derecesi açısından öğrencilerin temel duygu kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimlerin büyük çoğunluğunda (%94.29) farklılaşmadığını ortaya koymaktadır.

6. Duygularını Güçlkle veya Rahatlıkla İfade Etme Durumuna Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Sözcük ve Deyimlere İlişkin Bulgular

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin her bir duygu kategorisinde yer alan sözcük ve deyimlerin her birine yükledikleri duygu yoğunluklarının duygularını güçlkle veya rahatlıkla ifade etme durumuna göre değişiklik gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde; duygularını rahatlıkla ifade etmekte olan öğrencilerin, olumlu duygu yer alan 32 sözcük ve deyimden, toplam 20'sinde (%62.50), olumsuz duygu kategorilerinde 108 sözcük ve deyimden ise mutsuzluk, korku, kuşku ve öfke kategorisinde yer alan 7'sinde (%6.48) ve tüm kategorilerde yer alan 140 sözcük ve deyimden 27'sinde (%19.29) duygu kategorisini ifade etme yoğunluğunun duygularını güçlkle ifade eden öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, olumlu duygu kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimlerin sadece 12'sinde (%37.5), olumsuz duygu kategorilerinde yer alan sözcük deyimlerin 101'inde (%93.52) ve tüm kategorilerdeki 140 sözcük ve deyimden 113'ünde (%80.71) duygu yoğunluğunun duygularını güçlkle veya rahatlıkla ifade etme durumuna göre farklılaşmamaktadır.

Araştırma duygularını güçlkle ve rahatlıkla ifade etme durumu açısından bireylerin temel duygu kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimlerin büyük çoğunluğunda (%80.71) farklılaşmadığını ortaya koymak-

Tablo 6 - Duygularını Güçlkle ve Rahatlıkla İfade Etme Durumuna Göre Duygu Kategorilerinde Yer Alan Duygu İfade Eden Sözcük ve Deyimlere Yüklenen Duygu Yoğunluklarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Anlamlı Çıkanlar	
	Rahatlıkla İfade Edenlerin Güçlkle İfade Edenlere Göre Daha Çok Duygu Yoğunluğu Yükladıkları Sözcük ve Deyimler	Güçlkle İfade Edenlerin Rahatlıkla İfade Edenlere Göre Daha Çok Duygu Yoğunluğu Yükladıkları Sözcük ve Deyimler
Yeterlilik (n=9)	Güçlü, Cesur, Becerikli, Yetenekli, Korkusuz, Üstesinden gelmek, Başa çıkmak (7)	
Mutluluk (n=23)	Ayakları yerden kesilmek, Etokleri zil çalmak, Mest olmak, Keyifli olmak, Sevinçli olmak, Coşkulu olmak, İçi içine sığmamak, Kabına sığmamak, Huzurlu olmak, Mutluluktan uçmak, Zevk almak, Neşeli olmak, Kanı kaynamak (13)	
Olumlu Duygu n(32) (%)	20 (%62.50)	-
Yetersizlik (n=17)	-	
Mutsuzluk (n=36)	İncinmek, Gönü kırılmak, Kırgın olmak (3)	
Korku (n=11)	İçi cız etmek (1)	
Kaygı (n=9)	İçi içini yemek (1)	
Kuşku (n=9)	Kuruntulanmak (1)	
Öfke (n=26)	Tepesi atmak (1)	
Olumsuz Duygu n(108) (%)	7 (%6.48)	-
TOPLAM n (140) (%)	27 (%19.29)	-

*Anlamsız Çıkanlar n=113 (%80.71)

tadır. Farklılaşan sözcük ve deyimlerin ise büyük çoğunluğunun olumlu duygu kategorilerinde (özellikle mutluluk) olduğu ve farklılaşan sözcük ve deyimlerin tümünde duygu yoğunluğunun duygularını rahatlıkla ifade eden öğrencilerde daha yüksek olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Araştırmada; kızların, yeterlilik, mutluluk, yetersizlik, mutsuzluk, korku, kaygı, kuşku ve öfke duygu kategorilerinde yer alan 140 sözcük ve deyimden 70'inde (%50) duygu kategorisini ifade etme yoğunluğunun erkeklerden daha fazla olduğu; erkeklerin ise sadece olumsuz duygu kategorilerinden yetersizlik ve öfke kategorilerindeki 3 sözcük ve deyimde (%2.14) duygu kategorisini ifade etme yoğunluğunun kızlardan daha fazla olduğu; bununla birlikte, tüm kategorilerdeki 140 sözcük ve deyimden 67'sinde (%47.86) duygu yoğunluğunun cinsiyete göre farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır.

Yine; araştırmada, tüm duygu kategorilerindeki sözcük ve deyimlerin duygu yoğunluklarından 134'ünün (%95.71) sınıf düzeyine, 128'inin (%91.43) yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim birimine, 118'inin (%84.29) kendini girişken veya çekingen olarak algılama durumuna, 132'sinin (%94.29) sosyal ilişkilerinde kullandıkları sözcük ve deyimlerden dolayı iletişim güçlükleri yaşama derecesine, 113'ünün (%80.71) duygularını çevresine rahatlıkla veya güçlkle ifade etme durumuna göre farklılık göstermediği de bulunmuştur.

Böylece, olumlu duygu (yeterlilik ve mutluluk) ve olumsuz duygu (yetersizlik, mutsuzluk, korku, kaygı, kuşku ve öfke) kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimlerin buldukları kategorideki duygunun yoğunluğunu ifade etme derecesinin, tüm kategorilerde yer alan bütün sözcük ve deyimlerin büyük çoğunluğunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılaşmakta olduğu ve kızların daha çok duygu yoğunluğu yükledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca; bütün sözcük ve deyimlerin büyük çoğunluğunda öğrencilerin sınıf düzeylerine, yaşamının çoğunu geçirdikleri yerleşim birimlerine, kendini girişken veya çekingen olarak algılamalarına, sosyal ilişkilerinde kullandığı sözcük ve deyimlerden dolayı iletişim güçlükleri yaşama derecelerine ve duygularını güçlkle veya rahatlıkla ifade etme durum-

larına göre farklılaşmadığı; az sayıda farklılaşan sözcük ve deyimlerin ise temel düzey kategorilere göre değişiklikler göstermekle birlikte, daha çoğunlukla olumlu duygu kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimler olduğu görülmektedir.

Bu araştırmanın bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; sınıf düzeyi, yaşamının çoğunun geçirildiği yerleşim birimi, kendini girişken veya çekingen olarak algılama durumu, sosyal ilişkilerinde kullandıkları sözcük ve deyimlerden dolayı iletişim güçlükleri yaşama derecesi ve duygularını çevresine rahatlıkla veya güçlkle ifade etme durumu gibi faktörlerden ziyade cinsiyetin duygu ifade eden sözcük ve deyimlerin duygu yoğunluğu yüklemelerinde temel bir faktör olduğu görülmektedir.

İnsanların büyük çoğunluğu, kızların duygusal yaşamlarının erkeklerden farklılaştığı düşüncesindedirler. Duygusal gelişim yaklaşımları ve çeşitli araştırmalar yetişkinlerin de duygusal fonksiyonda bulunmaya yönelik pek çok duygu bileşeninde (sözel olmayan duyarlılık, ifade edicilik, öfke, korku ve üzüntüye ilişkin ifadeler, tanıma yeteneği ile bilişsel ilişkiler kurma gibi) cinsiyet farklılıkları gösterdiklerine işaret etmektedir (Brody,1985; Graham ve Ickes,1997). Araştırmalar; kültürel değerler ve sosyalleşme açısından kız ve erkeklerin farklı biçimlerde yetiştirildiklerini, farklı cinsiyet rol kalıp yargılara sahip olduklarını; kızların daha empatik, duyarlı, yakın ilişkiler kurabildiklerini, duygularını daha yoğun yaşadıklarını, daha sözel olarak duygusal ifade edici ve duygularını betimleyici olduklarını ortaya koymaktadır (Brody, 1985; Clancy, 1993; Twohey ve Ewing, 1995; Zammuner, 1996; Graham ve Ickes,1997; Zeman ve ark.,1997). Larsen ve Diener (1987) ise cinsiyet açısından kadınların erkeklerden hem olumlu hem olumsuz duygu düzeylerini ifade etme eğiliminde olduklarının eskiden beri bilinmekte olduğunu, yaşam süresince duygu yoğunluğu boyutunda cinsiyetin önemli bir temel etkisi olduğunu ve kadınların duygu yoğunluğu ölçümlerinde her bir yaş kategorisindeki erkeklerden daha yüksek olduklarını ortaya koymaktadırlar.

Bu araştırmada, temel duygu kategorilerinde yer alan sözcük ve deyimlerin büyük çoğunluğunda kızların erkeklerden daha çok duygu yoğunluğu yüklemeleri

yapmalarının bu açıklamaları destekler yönde olduğu söylenebilir. Nitekim, König (1992) toplumsal değer yargıları ve cinsiyete dayalı rol beklentilerinin kadın ve erkeğin dilinin biçimlenmesinde etkili olduğunu, kullandıkları dile etki ettiğini, dildeki kadın ve erkeğe ilişkin sözcük ve deyimlerinde bu yargıları yansıttığını, bu yargı ve beklentilerin kadın ve erkeğin davranışlarının tümünü etkilediğini ifade etmektedir. Böylece, literatürdeki bulgularla tutarlı olarak üniversite öğrencisi kızların erkeklerden psikolojik ve sosyal yönden diğer insanlara karşı davranışlarında daha duyarlı oldukları, daha çok istekli oldukları; kendi duygularını daha çok dışa vurdukları, sözel olarak ifade ettikleri, daha yoğun olarak duygularını yaşadıkları ve bundan dolayı da, temel düzeyde duygu kategorilerinde yer alan duygu ifade eden sözcük ve deyimlerin büyük çoğunluğuna erkeklere oranla daha çok duygu yoğunluğu yükledikleri belirtilebilir.

Psikolojik danışma ilişkisinde, bireyler kendi duygusal yaşantılarını ifade etmektedirler. Bu yaşantılarını çoğunlukla sözel olarak duygu ifade eden sözcük ve deyimlerle betimlemektedirler. Dolayısıyla, psikolojik danışmanların, danışanları etkin bir şekilde dinlemeleri ve danışanların duygularına uygun bir şekilde tepki vermeleri için onlarla duygusal iletişim kurmaları gerekmektedir. Bunun için de; psikolojik danışmanların, danışanlarının ifade ettiği sözcüklere dikkat etmesi gerekmektedir; çünkü, danışanlarla daha etkin olarak duygusal iletişim kurabilmek, onların duygu ifadelerine dayanılarak duygu türünü ve yoğunluğunu doğru olarak etiketlemekle ve bunu danışma iletmekle olanaklıdır. Böylece, psikolojik danışman, danışanlarının duygularını anlama becerisini sempati yoluyla gerçekleştirmekte ve bunu iletmeye ise duygu ifade eden sözcük ve deyimleri kullanmaktadır. Bu da, psikolojik danışmanların danışanların duygularını betimleyen çeşitli duygu kategorilerindeki çok sayıda sözcük ve deyim anlama yüklemesini bilmelerini ve yerli yerinde tepkiler vermelerini gerektirmektedir. Bu becerilere ilişkin, eğitim almakta olan ve mesleğe yeni başlayan psikolojik danışmanların güçlük yaşadıkları görülmektedir. Bundan dolayı, danışanların duygusuna tepkide bulunurken bu çalışmadaki duygu sözcükleri listesi, onların yoğunluklarına ilişkin elde edilen bulgular dikkate alınabilir. Psikolojik danışman eğitim programlarında, bu duygu kategorileri ve bu duygu kategori-

lerinde yer alan sözcük ve deyimlerin duygu yoğunlukları dikkate alınarak daha etkili duygusal iletişim kurulması için çalışılabilir.

Psikolojik danışma sürecinde duygu ve duygu ifade eden sözcük ve deyimlere yönelik, ülkemizde çok az araştırma yapılmıştır. Bu çalışma, Türkçe duygu ifade eden sözcük ve deyimlere ilişkin ileride yapılacak çalışmalar için çıkış noktası oluşturabilecektir. Bu araştırma bulgularının zenginleştirilmesine ve geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu araştırma, sadece duygu ifade eden sözcük ve deyimlerin bilişsel olarak etiketlenmesi olduğu için yeni araştırmalarda, duygu ifade eden sözcük ve deyimlerin doğal duygusal yaşantı içerisindeki yapıları incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Alpar, Reha (1998). **İstatistik ve Spor Bilimleri**. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Allik, J. and A. Realo (1997) Emotional experience and its relation to the five-factor model in Estonian. **Journal of Personality**, 65, 3:625-647
- Brody, Leslie R. (1985). Gender differences in emotional development: a review of theories and research, **Journal of Personality**, 53, 2: 102-141.
- Carlson, N. R. and W. Buskist (1997) **Psychology -The Science of Behavior**. USA: Allyn and Bacon. (Fifth Edition).
- Clancy, K. Carroll (1993). Gender, help seeking and three dimensions of emotionality: emotional expression, emotional experience and attitude toward emotion, *Dissertation Abstracts International*, No: DA9301833, 53, 12, June: 4207A.
- Graham, T. and W. Ickes (1997). When women's intuition isn't greater than men's, W. ICKES (Ed.): **Empathic Accuracy**, USA: The Guilford Press, 117-143.

- Harris, F. N. and T. Packard (1985) Intensity judgments of emotion words: implications for counselor training. **Journal of Counseling Psychology**, 32,2: 288-291.
- König, Güray Çağlar (1992). Dil ve cins: kadın ve erkeklerin dil kullanımı, **Dilbilim Araştırmaları**, Ankara: Hitit Yayınevi.
- Larsen, R. J. and E. Diener (1983). Affect intensity as a individual difference characteristic: a review, **Journal of Research in Personality**, 21, 1-39.
- Shaver, P., I. Schwartz, D. Kirson and C. O'Connor (1987) Emotion knowledge: further exploration of a prototype approach. **Journal of Personality and Social Psychology**, 52, 6:1061-1086
- Siegel, Sidney (1977) **Davranış Bilimleri İçin Parametrik - Olmayan İstatistikler**. Çev. Topsever, Y., Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Twohey, D. and M. Ewing (1995). The male voice of emotional intimacy, **Journal of Mental Health Counseling**, 17, 1: 54-62.
- Voltan-Acar, Nilüfer (1987) Duygu yansıtan sözcüklerin anlamsal çözümlemesi. **Medial Nöroloji, Nöroşirürji ve Psikiyatri Dergisi**, 3, 1.
- Voltan-Acar, Nilüfer (1990) Duygu yansıtan sözcük ve deyimlerin anlamsal çözümlemesi V. **Ulusal Psikoloji Kongresi Psikoloji Seminer Dergisi Özel Sayısı**, 8.
- Wierzbicka, Anna (1994) **Emotion, Language and Cultural Scripts**. Kitayama, S., Markus, H.R. (Ed.): Emotion and Culture- Empirical Studies of Mutual Influence, Washington: American Psychological Association, 133-196.
- Zammuner, Vanda Lucia (1996). Felt emotions and verbally communicated emotions: the case of pride, **European Journal of Social Psychology**, 26, 233-245.
- Zeman, J., S. Penza, K. Shipman ve Ark. (1993). Preschoolers as functionalists: the impact of social context on emotion regulation, **Child Study Journal**, 27, 1:41-69.